

Příloha k protokolu o SZZ č.

Diplomant: **Mgr. Libor Staněk**

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur

Recenzent diplomové práce:
Mgr. David Skalický, Ph.D.

Datum odevzdání posudku: 23. 8. 2017

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kognitivní funkce metafor v epoše poststrukturalismu

.....
(téma)

Libor Staněk si pro svou diplomovou práci vybral nesnadné téma, které nás vtahuje do polemik provázejících teoretické uchopení zdánlivě zcela jasného jazykového fenoménu, jímž je metafora, stejně jako do často obtížně uchopitelného diskurzivního prostoru poststrukturalismu. V jednotlivých kapitolách až na výjimky prokazuje dobrou schopnost porozumět nesnadným teoretickým textům a náležitým způsobem je vyložit; jeho výklad je však ne zcela koherentní, postrádající jasnou výkladovou osnovu, a jeho interpretace jsou občas nejasné i sporné.

V první části autor předložené práce představuje proměny v konceptualizaci metafor od klasické Aristotelovy definice po úvahy Maxe Blacka a Donalda Davidsona, soustředí se přitom především na teorie, které – jak odpovídá názvu předložené práce – tematizují otázku kognitivní funkce metafor. Následuje výklad Derridovy Bílé mytologie a de Manových úvah o figurativním rozměru jazyka, po něm se věnuje Blanchotovu a Barthesovu pojetí četby, Sontagové výhradám proti interpretaci, Jakobsonovu funkcionálnímu modelu komunikace či Gadamerovým úvahám o umění. Práce postupně začíná otevírat stále více témat, vtahovat do hry stále další pojmy a diskursy a stává se víc plynoucím proudem myšlenkových asociací než jasně promyšleným a koherentním textem. Mnoho úvah přímo se dotýkajících kognitivní funkce metafor nechává autor za sebou (např. otázky její pravdivosti, parafráze a interpretace, smyslu a významu, kognitivního obsahu a kognitivní funkce) a vrhá se do reflexí, které s vlastním tématem práce souvisí jen velmi volně.

Libor Staněk nezůstává u pouhé parafráze přečtených textů, ale osměluje se i k vlastním úvahám – občas pozoruhodným, občas však také nejasným a pochybným. Dobře si osvojil jazyk dekonstrukce, už méně to však lze tvrdit o jazyce strukturalismu, hermeneutiky či postanalytické filosofie, které rovněž tematizuje. Po výkladu Jakobsonova funkčního modelu komunikace, v němž je referenční (poznávací) funkce jednou z šesti, dospívá Staněk k nepochopitelnému závěru, že „Jakobson stvořil komunikační model, který stvrzuje představu čisté referenční funkce řeči.“ Slova, která následují, jsou však pro mne ještě méně pochopitelná: „Její výše uvedené rozfázování by pak metaforu striktně zařadilo do pole poetického, přičemž by tím ale v tomto případě zároveň docházelo k jisté nezainteresovanosti, tedy k oslabení referenční stránky řeči. Pro Jakobsona je řeč v jeho strukturalistických myšlenkových mantinelech extrémně mechanistická. Jakoby z nějakého komunikačního stimulu vždy vycházel řečový zdroj k funkčnímu vysílači (příjemci). Metafora ale tento model popírá tím, že poukazuje na nereferenční styl řeči“ (s. 64–65).

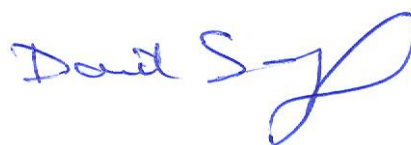
Z první kapitoly se zdá, že Staněk velmi dobře porozuměl Davidsonovu pojetí metafory. V kapitole shrnující se však dočteme: „Dle něho prostě metafory neznačí nic a tím pádem ani nevlastní žádný kognitivní smysl. Při tomto odmítnutí kognitivní funkce [...] se ale Davidson paradoxně nevědomky přiklání k novému kognitivnímu hledisku metafory, jež spočívá v tom, že obsah metafory je obsažen v samotném vyvolání interpretačního úsilí“ (s. 69). Nerozumím tomuto paradoxu, neboť podle Davidsona sice metafora nemá kognitivní obsah, který by přesahoval doslovný význam, možnou kognitivní funkci ji však rozhodně neupírá. „Je zajímavé,“ píše Staněk, „že Davidson, podobně jako dekonstruktivisté, mluví o metaforické síle, která ale neznačí nějaké puzení k univerzálnosti nebo pravidelnosti uzavřené struktury. Naopak v obou myšlenkových směrech je chápána jako velice dynamický a proměnlivý prvek, který nelze pojmově obsáhnout v zpřítomňující viditelnosti“ (s. 70). To je třeba objasnit: Jaká evidence autora práce k tomuto tvrzení vede? Jaké společné rysy a jaké rozdíly spatřuje v pragmatickém pojetí jazyka postanalytické filosofie (nejvýrazněji reprezentované právě Donaldem Davidsonem) a pojetím jazyka, jak jej chápe dekonstrukce?

Libor Staněk se ve své práci nevyhnul drobným chybám a přehlédnutím, např. když namísto překladu anglicky uvedené pasáže uvádí znovu anglický originál (s. 17, pozn. 35), jméno Romana Jakobsona uvádí jako Jakobson i jako Jacobson nebo opakovaně chybně cituje Kulku „Metafora je jako snová práce jazyk“ [místo jazyka] (s. 33 i 34). Některé jeho parafráze vykládaných textů jsou na hranici skryté citace – srov. např. text Tomáše Kulky s tím, jak jej

parafrázuje Staněk: Kulka píše – Davidson „soudí, že metafory neznamenaají nic, že nemají žádný kognitivní smysl ani neobsahují žádné sdělení. Podle Davidsona nemají metaforické výroky žádné pravdivostní hodnoty (kromě doslovných)“ (Jak metafora vytváří své divy. *Filosofický časopis* 3/1994, s. 404). Staněk: „Davidson naopak soudí, že metafory neznamenaají nic a že nevlastní žádný kognitivní smysl, natož aby tedy obsahovaly jakékoliv sdělení. Metaforické výroky nemají pro Davidsona kromě doslovných žádné pravdivostní hodnoty“ (s. 28).

Je škoda, že se Libor Staněk nerozhodl koncipovat svou práci možná trochu skromnějším způsobem, ve kterém by netematizoval kdeco, ale soustředil se hlouběji a důsledněji na otázku metafory. Ve svém textu prokázal pozoruhodný potenciál k teoretickému myšlení, který však ještě není v případě všech otázek, které otevírá, postaven na adekvátních znalostech.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **velmi dobře**

.....
podpis recenzenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 23. 8. 2017

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------